

דיני ומנהגי חג הסוכות

מוגש לרגל חג הסוכות

יו"ל ע"י מכון הלכה חב"ד (ע"ר)

דיני ומנהגי חג הסוכות

• בערב חג הסוכות מרבים בצדקה ונותנים צדקה גם עבור החג, ובחול"ל נותנים צדקה עבור שני הימים של החג, ועבור יום השבת.

• יש להשתדל לסייע ליהודים הנזקקים לעזרה וסיוע בהוצאות החג. כמו כן, יש להזמין את הנזקקים והנצרכים לסעודות החג, וזו היא שמחה של מצוה אמיתית.

• חייב אדם להיות שמח וטוב לב במועד, הוא ואשתו ובניו וכל הנלווים אליו. ועל כן יקנה לאשתו – לפני החג – בגדים ותכשיטים כפי ממונו שישמחו אותה בחג, וכן לילדים יקנה מיני מתיקה.

• מצוה להסתפר בערב יום טוב, וכן ליטול הציפורניים.

• יש לכבס את כל הבגדים, כולל את בגדי הילדים הקטנים, לצורך ימי החג.

• מצוה להתרחץ במים חמים בערב יו"ט. ונוהגים לטבול במקווה, כדי להיטהר לכבוד החג.

• בערב החג מתחילת שעה עשירית (סביבות השעה 15:30) אסור לאכול פת או מזונות, כדי שיוכל לאכול בסוכה לתיאבון, וגם משאר מיני מאכלים לא יאכל אלא מעט.

• אוגדים את הלולב בערב יום טוב בסוכה. המהדרים אוגדים בעצמם את הלולב. יתר דיני הלולב ואגידתו יבואו בתרשים נפרד א"ה.

• בחו"ל: נהוג להכריז ולפרסם תזכורת בערב החג, בכדי שלא ישכחו לעשות עירוב תבשילין, ונכון להזדרז ולעשות עירוב תבשילין בהקדם, ולא לדחותו עד סמוך לכניסת היו"ט.

• את העירוב עושים גם אם לא מבשלים לצורך השבת – כיוון שצריכים להדליק נרות שבת.

• סדר העירוב:

• אם יש אפשרות לזכות את העירוב ע"י אדם אחר (לכתחילה יהיה מי שאינו מבני ביתו), ינהג כך:

• בעל הבית לוקח חלה או לחמניה שלימה בשיעור של לפחות 'כביצה' (54 גרם), ותבשיל חשוב כגון מנת דג או בשר בשיעור של לפחות 'כזית' (27 גרם) ונותנם לאדם אחר ויאמר שמְזַכָּה בזה לכל הרוצה לסמוך על עירוב זה, הזוכה מגביה את העירוב טפח ומחזירו לבעל הבית, ואח"כ יברך ויאמר את הנוסח המובא בסידור, כדלקמן.

• ואם אין אפשרות למצוא אדם אחר ולזכות על ידו. עושים את העירוב מבלי לזכות.

• אח"כ בעל הבית מברך "על מצוות עירוב", ואומר את הנוסח המובא בסידור שמשמעותו שיוכל לעשות כל צרכי שבת בחג. אח"כ מניחים את העירוב (הפת והתבשיל) במקום שמור במשך כל החג בתנאים נאותים שיאפשרו לאכול מהם בשבת.

הדלקת נרות

• לפני הדלקת הנרות נותנים צדקה.

• בערב יו"ט מדליקים את הנרות לפני השקיעה, בזמן הדלקת נרות המקובל בכל מקום כפי מנהג המקום כמו בערב שבת (ואם מסיבה כלשהי לא הדליקו נרות לפני השקיעה, ידליקום בלילה לפני הסעודה מאש הדולקת מערב החג).

• את הנרות – ולכל הפחות נר אחד או שניים – מדליקים בסוכה, על השולחן שעליו אוכלים סעודת יו"ט.

• אם המקום בסוכה אינו בטוח כל צורכן, ידליקו בבית ולא יכנסו לחשש סכנה ח"ו. ואם יש אפשרות, יציבו את הנרות במקום שיהיה ניתן לראותם מן הסוכה (ע"י חלון וכדומה) בזמן הסעודה, ולפחות בשעת הקידוש.

• הברכה על הנרות היא לאחר ההדלקה כמו בערב שבת, וכן צריכים להניח את הגפרור שיכבה מעצמו כמו בעת הדלקת נרות שבת. מברכים "ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם אשר קדשנו במצוותיו וציונו להדליק נר של יום טוב", וברכת "שהחיינו".

• איש המדליק נרות – לא יברך "שהחיינו" בשעת הדלקת נרות אלא בקידוש.

ליל א' דחג הסוכות

• בתפילת ערבית מתחילים שיר המעלות. ח"ק וברכו, ברכות ק"ש, וק"ש. ח"ק, תפלת עמידה של שלוש רגלים. ק"ש, עלינו וקדישים.

• סעודת יום טוב: המקדש אומר "לישב בסוכה" על כוס הקידוש, ואח"כ שהחיינו. בשעת ברכת "לישב בסוכה" מביטים על סכך הסוכה.

• בשעת ברכת 'שהחיינו' יש לכוון גם על החג, וגם על בניית הסוכה.

ליל א' דחג הסוכות

• מי שאינו מקדש בעצמו אלא יוצא ידי חובה מאחר, יברך לישב בסוכה אחרי ברכת המוציא, לפני האכילה.
• טובלים את פרוסת החלה בדבש. עם זאת, מקפידים לשים גם מלח על השולחן.
• בליל א' של חג הסוכות ישנו חיוב מן התורה לאכול בסוכה פת בשיעור 'כזית' בתוך משך זמן של 'כדי אכילת פרס' ויש להיזהר לאוכלו לפני חצות הלילה. למעשה, מדין סעודת יום טוב, יש לאכול פת יותר משיעור כביצה, ויאכל כל כזית בכדי אכילת פרס. ויש להיזהר לאוכלו לפני חצות הלילה.
• שמחת ועונג יום טוב: חייב אדם להיות שמח וטוב לב במועד, הוא ואשתו ובניו וכל הנלווים אליו. גברים יוצאים ידי חובת שמחת יום טוב בין, ולצורך כך די לשנות רביעית יין פעם אחת בלילה או ביום, בכל אחד מימי החג (כולל חול המועד). ואפשר לצאת ידי חובת שמחה בשתיית היין של הקידוש, אם שתי רביעית.
• יש להקפיד ביום טוב לאכול בשר. המנהג לאכול בשר בקר, ומי שאין באפשרותו מטעמי בריאות וכדומה – יאכל בשר עוף.
• כשאדם אוכל ושותה לצורך שמחת יו"ט לא ייגרר בשחוק וקלות ראש, שאין זו שמחה של מצוה אלא הוללות וסכלות. וכן יש להיזהר לשמור על גדרי הצניעות.
• בזוהר הקדוש אמרו שבשבעת ימי חג הסוכות באים לסוכה "אושפיזין עילאין": אברהם, יצחק, יעקב, משה, אהרן, יוסף, דוד. כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ גילה אודות האושפיזין החסידיים: הבעש"ט, המגיד ממעזריטש, אדמו"ר הזקן, אדמו"ר האמצעי, אדמו"ר הצמח צדק, אדמו"ר מהר"ש, אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע.
• אין מנהגנו לומר את נוסח ההזמנה לאושפיזין, אך טוב לדבר על האושפיזין שבכל יום.
• בברכת המזון אמרים יעלה ויבוא, וכן הרחמן ליו"ט והרחמן לסוכות.
• שכח לומר יעלה ויבוא ונזכר לפני הזכרת שם ה' שבחתימת ברכת בונה ברחמיו ירושלים, חוזר ליעלה ויבוא. שכח לומר יעלה ויבוא ונזכר בכך רק אחרי שאמר שם ה' שבחתימת ברכת "בונה ירושלים" – יסיים את הברכה, ולפני ברכת 'הטוב והמטיב' יאמר: "בְּרוּךְ אַתָּה אֱ-דֹנָי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר נָתַן יָמִים טוֹבִים לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל לְשׁוֹנוֹ וּלְשִׁמְחָה אֶת יוֹם חַג הַסּוּכוֹת הַזֶּה. בְּרוּךְ אַתָּה אֱ-דֹנָי מְקַדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל וְהַזְמִינֵם". התחיל את ברכת 'הטוב והמטיב' ונזכר ששכח יעלה ויבוא – יחזור לתחילת ברכת המזון.

דיני הישיבה בסוכה

• צריך לכוון בישיבתו בסוכה, שיושב בה כדי לקיים מצות הקב"ה שציוונו לשבת בסוכה זכר ליציאת מצרים.
• אכילת קבע חייבת להיות בסוכה. ולמנהגנו בפועל - אין טועמים מאומה, וכן אין שותים - אפילו מים - חוץ לסוכה, גם באופן ארעי. וכן נוהגים לישב בסוכה בכל שבעת ימי החג, גם בשעת ירידת גשמים ואפילו גשמים חזקים, ואף מברכים "לישב בסוכה".
• כל דבר שרגיל לעשותו בביתו - יעשהו בסוכה. כגון, הרוצה לשוחח עם חבירו - יעשה זאת בסוכה; כאשר לומד תורה - ילמד בסוכה; וכדומה. אלא אם כן אין לו מנוחה בסוכה, אזי יכול לעשות זאת בביתו.
• הנכנס לסוכת חבירו כדי לשהות שם וכדומה, מעיקר הדין צריך לברך 'לישב בסוכה'. וראוי שיאכל שם מיני מזונות יותר מכביצה כדי לברך 'לישב בסוכה' ללא חשש.
• מנהגנו שלא לישן בסוכה.
• מברכים "לישב בסוכה" לפני שאוכל דבר שברכתו "המוציא" או "בורא מיני מזונות" יותר מכביצה (56 סמ"ק).
• כשעושים הבדלה, מברכים "לישב בסוכה". וראוי שיאכל אחרי ההבדלה מזונות יותר מכביצה. אך כששותים יין לא בשעת הקידוש או ההבדלה - אפילו בשיעור רביעית - אין מברכים "לישב בסוכה". ואם רוצה לקבוע עצמו לשתיית יין בסוכה - ראוי שיברך תחילה באותה הסוכה "לישב בסוכה" על פת או מיני מזונות, ואם כבר בירך בסוכה הזו את ברכת "לישב בסוכה" באותו היום, אינו צריך לאכול מזונות כדי להתחייב בברכת "לישב בסוכה".
• ברכת "לישב בסוכה" מברכים לאחר ברכת המוציא או מזונות, לפני האכילה.
• בסעודות יום טוב ושבת חול המועד מברכים "לישב בסוכה" בקידוש.
• בשעת הברכה מביטים בסך הסוכה.
• אם שכח לברך "לישב בסוכה", יברך כשנזכר. ואפילו אם נזכר רק לאחר שסיים את הסעודה - כל זמן שלא יצא מן הסוכה - יברך.
• אין לעשות תשמיש בזוי בסוכה, כגון שטיפת כלי האוכל, וכן אין להשאיר את כלי האכילה ושאריות הלכלוך בסוכה, אלא יש לפנותן מיד.
• יצא מן הסוכה וחזר אחרי שעתיים, אם רוצה לאכול דבר שברכתו "המוציא" או "מזונות" יותר מכביצה יברך שוב "לישב בסוכה". וכן אם יצא מן הסוכה והיה בדעתו לחזור לאחר שעתיים, אך התחרט וחזר אחרי זמן מועט - אם רוצה לאכול דבר שברכתו "המוציא" או "מזונות" יותר מכביצה - חייב לחזור ולברך "לישב בסוכה".

נשים וילדים בסוכה

• נשים פטורות מן הסוכה (ואף אינן חייבות בכזית פת בליל א' דחג הסוכות), ואם רוצות לישב בסוכה ולברך הרשות בידן.
• קטן הזקוק לאמו, כשם שאמו פטורה מסוכה כך הוא פטור מסוכה. אך קטן שאינו זקוק לאמו (בדרך כלל מגיל חמש או שש) חייב אביו לחנכו במצות סוכה, ואם אוכל מחוץ לסוכה מאכלים שצריך לאכלם בסוכה - חייב אביו לגעור בו, אך כל אדם אחר אין חייב לגעור בו, ואפילו אמו כשנותנת לו מאכל אינה חייבת לגעור בו אם אוכל מיד מבלי להיכנס לסוכה.

**שמחת
בית
השואבה**

מתחילים ב'שמחת בית השואבה' כבר מהלילה הראשון, ונוהגים לשיר, למחוא כפיים ולרקוד גם ביום טוב.
יש לערוך את שמחת בית השואבה ברחובה של עיר דווקא. כמובן, עם הזהירות הנדרשת שתהיה בהפרדה מלאה בין גברים ונשים. ונוהגים להתחיל שמחה זו כבר בבית הכנסת אחרי תפילת ערבית, ולהמשיכה ברחובה של עיר אחר סעודת יו"ט, עד אור הבוקר.

**יום א'
דחג
הסוכות**

נטילת ד' מינים: ביום הראשון משכימים לקום לקיים מצות נטילת לולב.
נוטלים את ארבעת המינים בברכה לפני התפילה. אין טועמים לפני נטילת ארבעת המינים.
תפלת שחרית: גם המאריך בתפילה בכל שבת - ביו"ט ישתדל להתפלל עם הציבור, כדי לומר הלל עם הציבור. תפילת שמנה עשרה של שלוש רגלים. הלל שלם (לפני קדיש תתקבל).
אם בא לבית הכנסת אחר שהתפללו הציבור שחרית ועומדים לקרוא את ההלל, והוא עדיין לא התפלל שחרית, לא יקרא את ההלל עם הציבור. אלא יתפלל כסדר, ואח"כ יקרא הלל במקומו בסדר התפילה.
מי שלא הספיק לברך על הלולב לפני התפילה, יברך לפני הלל. במקרה זה, ינענע רק באנא ה" הראשון.
כל משך זמן אמירת ההלל אוחזים את הלולב ביד ימין, ואיטר ביד שמאל. לנענועים בלבד מצרפים את האתרוג (ביד שמאל, ואיטר - ביד ימין). יתר דיני הלולב ואגידתו יבואו בתרשים נפרד אי"ה.
הושענות: לאחר ההלל, לפני הקדיש, אומרים הושענות.
מוציאים ספר תורה ומעלים אותו אל שולחן הקריאה, ומקיפים אותו עם ארבעת המינים ואומרים הושענות. משאירים את ארון הקודש פתוח עד סיום אמירת הושענות.
אחד מהקהל עומד על הבימה ללא לולב ומחזיק את ספר התורה.
בשעת אמירת הושענות מחזיק את הלולב והאתרוג בשתי ידיו - הלולב בימינו והאתרוג בשמאלו - צמוד לחזה.
תחילה אומרים את ה'הושענות' בנוסח השווה בכל הימים: 'הושענא למענך אלקינו הושענא', 'הושענא למענך בוראנו הושענא'.. - אומרים זאת כל אחד במקומו, הש"ץ ולאחריו הקהל.
לאחר מכן אומרים את ה'הושענות' המופיעות בסידור - לפי סדר הא"ב - לכל יום בנוסח שונה.
מתחילים לומר את נוסח ה'הושענות' כל אחד במקומו. כשמגיע הש"ץ לאות ס' או ע', מתחיל לומר את הנוסח בקול - והקהל אחריו - ומסתובבים סביב שולחן הקריאה סיבוב שלם.
מקיפים את ספר התורה בסיבוב מימין לשמאל (כלומר, בכניסתו אל הסיבוב ממקומו פונה לימין, ואז מקיף והולך לשמאלו נגד כיוון השעון).
אומרים 'הושענא' לפני כל 'אות' ('הושענא למען אמיתך', 'הושענא למען ברייתך', וכן הלאה). כשמגיע לאותיות בהן מתחילים להסתובב, מוסיף 'הושענא' גם בסוף ה'אות' ('הושענא למען סודך הושענא', 'הושענא למען עוזך הושענא', וכן הלאה).
אָבֵל בשנת האבלות על אביו או אמו ר"ל אינו מקיף, וטוב שיחזיק את ספר התורה.
חוזרים כל אחד למקומו, וממשיכים בנוסח 'אני והו הושיעה נא' וכו' כאשר הלולב והאתרוג עדיין בשתי ידיו, כנ"ל.
את ארבעת המינים אוחזים עד אחר אמירת הפסוק "למען דעת".
את הפסוק "למען דעת" וגו' נוהגים לומר בשעה שמכניסים את הספר תורה להיכל, ובקול רם.
קדיש תתקבל. שיר של יום. לדוד ה' אורי. קדיש יתום. אתה הראת.
סדר קריאת התורה: בפתיחת הארון אומרים י"ג מדות ו"ריבוננו של עולם".
לקריאת התורה מוציאים שני ספרי תורה. את הראשון מוליך הש"ץ, והפותח את הארון מוליך את הספר השני.
בספר הראשון קוראים לחמישה קרואים בפרשת אמור, "שור או כשב".
לאחר סיום הקריאה בספר הראשון, מניחים ליזו על שולחן הקריאה את הספר השני, ולאחר מכן אומרים חצי קדיש. אחרי אמירת חצי קדיש מגביהים את הספר הראשון - בעוד השני על שולחן הקריאה - וגוללים אותו.
לאחר גמר גלילת הספר הראשון פותחים את ספר התורה השני וקוראים בו. אין להסיר את מעיל הס"ת השני לפני סיום גלילת הס"ת הראשון. בספר השני קוראים למפטיר בפרשת פינחס "ובחמשה עשר יום".
הגבהה וגלילה. ומפטירים: "הנה יום בא לה".
תפלת מוסף לג' רגלים: מזכירים את קרבנות היום הראשון של החג.
נשיאת כפיים: הקהל מכסים את הפנים בטלית, וגם את פני אלו שאינם נשואים. יש להקפיד להפנות את הפנים מול פני הכהנים. בתיבת יברכה - המתברך ראשו באמצע. ה' - מיסב ראשו לימינו, שהוא שמאל המברך. וישמרך - באמצע. יאר - לשמאלו שהוא ימין המברך, וכן הלאה. שלום - ראשו באמצע.

**יום א'
דחג
הסוכות**

בשעת ברכת כהנים נוהגים לומר: ריבוננו של עולם חלום חלמתי וכו'. לאחר ברכת כהנים אומרים הקהל (כשעדיין הטלית מכסה את הפנים) 'אדיר במרום', והכהנים אומרים 'רבונו של עולם'. הכהנים נשארים על הדוכן עד אחר סיום 'קדיש תתקבל'.
סיום התפילה: לאחר התפילה אומרים בציבור מזמור כ', שיעור תהלים היומי ולאחר מכן קדיש יתום. אח"כ אומר כל אחד בעצמו שש זכירות.
סעודת החג: באם לא בירך 'שהחיינו' בלילה הראשון, ונזכר למחרת - יברך בשעה שנזכר אפילו שלא בשעת הקידוש. אלא שצריך לברך בתוך הסוכה, כדי לפטור גם את הסוכה בברכה זו.
סדר הקידוש: אתקינו סעודתא, אלה מועדי, בורא פרי הגפן, לישב בסוכה.

	<p>• מעריב: בשמונה עשרה: אתה חוננתנו, יעלה ויבוא. • (דין השוכח לומר 'יעלה ויבא' בתפילות חול המועד יתבאר להלן). • הבדלה: המבדיל על הכוס צריך להיכנס לסוכה להבדיל שם. אומרים את הנוסח הרגיל "המבדיל בין קודש לחול", ולא "בין קודש לקודש". המבדיל יברך "לישב בסוכה" – אם עברו שעתים מאז שיצא מן הסוכה בפעם הקודמת. וראוי שיאכל אחרי ההבדלה מזונות יותר מכביצה (56 סמ"ק).</p>	<p>מוצאי יו"ט</p>
	<p>• אסור לעשות כל הכנה שהיא ביום ראשון של החג לצורך היום השני. גם דבר שאין בו מלאכה כלל – כגון סידור הבית, הבאת יין לצורך הקידוש, וכדומה – אסור. • סדר התפילות, הסעודות, וכו' ביום השני הינו כביום הראשון. מלבד הדינים והמנהגים המפורטים להלן. • הדלקת נרות: יש להדליק את הנרות רק לאחר צאת הכוכבים, באמצעות אש הדולקת כבר. • סדר הקידוש: ברכת היין והקידוש, שהחיינו, לישב בסוכה (לישב בסוכה' אחרי 'שהחיינו'). • חובת אכילת פת: יש לאכול פת יותר משיעור כביצה (56 סמ"ק), כמו בכל יום טוב. אבל החובה המיוחדת שבלילה הראשון לאכול כזית פת, אשר חובה מעיקר הדין לאכול בסוכה גם אם יורדים גשמים – אינה בלילה השני. • שהחיינו: בהדלקת נרות ובקידוש מברכים שהחיינו, אך בנטילת ארבעת המינים אין מברכים שהחיינו – אלא אם כן לא נטל ביום הראשון. סדר קריאת התורה: כביום א'. הפטורה: "ויקהלו אל המלך שלמה".</p>	<p>יום ב' דהג הסוכות – בחו"ל</p>
<p>שכח להזכיר קדושת היום בחול המועד</p>		
<p>• בברכת המזון: שכח יעלה ויבוא בברכת המזון – אם נזכר לפני שאמר ה' יאמר כשנזכר, אך אם נזכר לאחר שאמר שם ה' שבחתימת ברכת "בונה ירושלים": יסיים הברכה, וכל זמן שלא התחיל עדיין ברכת 'הטוב והמטיב' אומר: "בָּרוּךְ אַתָּה אֱ-דֹנָי אֱ-לֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר נָתַן מוֹעֲדִים לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל לְשִׁשְׁוֹן וּלְשִׁמְחָה אֶת-יוֹם חַג הַסֻּכּוֹת הַזֶּה" (ואינו חותם בהזכרת שם ה') < ואם נזכר ששכח 'יעלה ויבוא' לאחר שהתחיל את ברכת 'הטוב והמטיב', אינו חוזר.</p>	<p>• בתפילה: שכח יעלה ויבוא בתפילתו – אם נזכר קודם שאמר את השם בחתימת ברכת "המחזיר שכינתו לציון": חוזר ל"יעלה ויבא" ואומר אח"כ שוב "ותחזינה" < אחר שאמר את שם ה' בברכת "המחזיר שכינתו": יסיים את הברכה, ואחריה יאמר יעלה ויבוא < אחר שסיים ברכת "המחזיר שכינתו לציון" (לפני שאמר "מודים"): אומר במקום שנזכר, וימשיך "מודים" < לאחר שהתחיל מודים: חוזר ל"רצה" < נזכר לאחר "יהיו לרצון" השני חוזר לראש התפילה – ואפילו אם שכח בערבית חוזר (בשונה מראש חודש) < אמנם, אם לא אמר יעלה ויבוא בתפלת שחרית, ונזכר אחרי שכבר התפלל מוסף – לא יחזור < אם כבר הגיע זמן תפילה שאחריה: מתפלל פעמיים שמונה עשרה, כשהשנייה לשם תשלומין.</p>	
	<p>• נטילת לולב בבוקר לפני התפילה. • אין מברכים שהחיינו – אלא אם כן לא נטל עדיין באותה שנה. • בימי חול המועד חייב אדם להיות שמח וטוב לב הוא ובניו ואשתו ובני ביתו, ושמחה זו היא מצוות עשה מן התורה. • בימי חול המועד יש ללבוש בגדי יום טוב. וההולך לעבודה (באופן המותר) אינו מחוייב ללבוש בגדי יו"ט אם יש לו קושי בדבר, אך חייב הוא בבגדים נקיים ונאים כפי אפשרותו. • כמו כן יש לכסות את השולחן בביתו ובסוכה במפת שבת ויום טוב. • לימוד תורה: נוסף לחובת לימוד תורה בכל יום ובכל עת, ישנו ענין מיוחד ללימוד התורה בפרט בימי חול המועד. • דיני מלאכה בחול המועד יבואו אי"ה בתרשים נפרד.</p>	<p>ימי חול המועד סוכות</p>
	<p>• אין מניחים תפילין בחול המועד, ואפילו לא בצנעה. • סדר התפילה: מתפללים עם טלית בלי תפילין, תפילה של חול, בשמונה עשרה 'יעלה ויבא'. הלל שלם. הושענות. קדיש תתקבל. שיר של יום. לדוד ה' אורי. קדיש יתום. קריאת התורה. • סדר הנענועים וההושענות – כביום טוב.</p>	<p>תפילת שחרית</p>

סדר הקריאה בחו"ל	סדר הקריאה בארץ ישראל	קריאת התורה בפרשת פנחס, סיום תפלת שחרית, ותפילת מוסף בחול המועד סוכות
<ul style="list-style-type: none"> שני העולים הראשונים קוראים בספיקא דיומא; העולה שלישי קורא ביום המחרת; והעולה רביעי חוזר וקורא כל ספיקא דיומא, דהיינו מה שקראו שנים הראשונים. לדוגמא, ביום הראשון של חוה"מ, שהוא יום שלישי של חג הסוכות: לכה קוראים 'וביום השני', ללוי 'וביום השלישי', העולה שלישי קורא ביום המחרת - 'וביום הרביעי', והעולה רביעי חוזר וקורא 'וביום השני' וגם 'וביום השלישי'. ועל דרך זה בשאר הימים. בהושענא רבה הכהן קורא 'וביום החמישי', לוי 'וביום השישי', ישראל 'וביום השביעי', והרביעי קורא 'וביום השישי'. 	<ul style="list-style-type: none"> פשט המנהג בקרב אנ"ש לקרוא - על דרך כבחו"ל - לכהן בקרבן אותו היום, ללוי ביום המחרת, לישראל ביום שלאחרי יום המחרת, והעולה רביעי חוזר וקורא בקרבן אותו היום. לדוגמא, ביום הראשון של חוה"מ, שהוא יום של חג הסוכות: לכהן קוראים 'וביום השני', הלוי קורא ביום המחרת - 'וביום השלישי', העולה שלישי קורא 'וביום הרביעי', והעולה רביעי חוזר וקורא 'וביום השני' בלבד (כיון שבארץ ישראל אין ספיקא דיומא). ועל דרך זה בשאר הימים. ביום השישי: הכהן קורא 'וביום החמישי', לוי 'וביום השישי', ישראל 'וביום השביעי', והרביעי חוזר וקורא בקרבן אותו יום - 'וביום השישי'. בהושענא רבה: הכהן קורא 'וביום החמישי', לוי 'וביום השישי', ישראל 'וביום השביעי', והרביעי חוזר וקורא בקרבן אותו יום - 'וביום השביעי'. רבים נוהגים לקרוא לכל ארבעת העולים בקרבן אותו היום בלבד (לדוגמא, ביום הראשון של חוה"מ הכהן קורא 'וביום השני', וכל אחד משלושת העולים אחריו חוזר וקורא אותה פרשה עצמה. ועל דרך זה בשאר הימים). בשני האופנים יוצאים ידי חובה, כי בכל אופן שומעים את פרשת קרבן היום. 	
<ul style="list-style-type: none"> אחרי קריאת העולה רביעי - חצי קדיש. הגבהה וגלילה. אשרי. ובא לציון. מחזירים את ספר התורה לארון הקודש ואומרים 'הללו'. הש"ץ אומר חצי קדיש. תפילת מוסף לשלוש רגלים. בקרבנות היום בתפלת מוסף מזכירים את הקרבנות של אותו היום: בארץ ישראל - ביום א' של חוה"מ 'וביום השני' ואח"כ 'ומנחתם', ביום ב' דחוה"מ 'וביום השלישי', 'ומנחתם', וכך בכל יום. ובחו"ל: ביום א' של חוה"מ 'וביום השני' ואח"כ 'ומנחתם' וממשיך: 'וביום השלישי' ואח"כ אומר פעם נוספת 'ומנחתם', ועל דרך זה בכל יום. לאחר התפילה אומרים בציבור תהלים פרק כ' ושיעור תהלים היומי, ולאחר מכן קדיש יתום. לאחר מכן אומר כל אחד בעצמו שש זכירות. 		
<ul style="list-style-type: none"> שניים מקרא: אין אומרים שניים מקרא. מנחה: לפני תפילת מנחה - אין אומרים 'הודו'. מתחילים 'פתח אליהו'. למשמש בכיסוי: מצוה על כל אדם שימשמש בכיסוי בגדיו בכל ערב שבת סמוך לחשיכה, גם במקום שיש בו 'עירוב' - כדי לבדוק שאין בהם שום דבר מוקצה שאסור לטלטלו בשבת. הדלקת נרות: זמן הדלקת נרות כבכל ערב שבת. בחו"ל: מדליקים באמצעות אש הדולקת כבר; אסור לחמם נר ולהדביקו בפמוט. כמו כן, אסור לחתוך את שוליו בכדי שיכנס בנקב של הפמוט, אבל מותר לתחוב נר בתוך הפמוט לצורך הדלקת נרות שבת. בארץ ישראל: לפני הדלקת הנרות נותנים צדקה גם עבור יום שבת. את הנרות - ולכל הפחות נר אחד או שניים - מדליקים בסוכה, על השולחן שעליו אוכלים סעודת יו"ט. אם המקום בסוכה אינו בטוח כל צורכו, ידליקו בבית ולא יכנסו לחשש סכנה ח"ו. ואם יש אפשרות, יציבו את הנרות במקום שיהיה ניתן לראותם מן הסוכה (ע"י חלון וכדומה) בזמן הסעודה, ולפחות בשעת הקידוש. מברכים "להדליק נר של שבת קודש" בלבד, ואין מזכירים את החג. תפלת ליל שבת: מתחילים ב"מזמור לדוד". ב"בואי בשלום" אומרים "גם בשמחה ובצהלה" (ומשמטים את המלה "ברינה"). ערבית: מתפללים תפילת שמונה עשרה של שבת, ואומרים 'יעלה ויבוא'. וכן בתפילות שחרית ומנחה. אחרי שמונה עשרה אומרים כבכל שבת 'ויכולו'. ברכת 'מעין שבע'. קדיש תתקבל. מזמור לדוד. חצי קדיש. ברכו. עלינו. סעודת שבת: אומרים: שלום עליכם, אשת חיל, מזמור לדוד, דא היא סעודתא - בלחש. מתחיל בקול רם 'יום השישי'. בורא פרי הגפן. ברכת הקידוש של שבת ולא מזכירים את החג. לישב בסוכה. אזמר בשבחין' אומרים בלחש. בברכת המזון אומרים "רצה" ו"יעלה ויבוא" (ללא המילים "ביום מקרא קודש הזה"), וכן "הרחמן" של שבת ו"הרחמן" של סוכות (אך לא של יו"ט, כמובן). מתפללים תפילת שמונה עשרה של שבת, ואומרים 'יעלה ויבוא'. הלל שלם. קדיש תתקבל. אין אומרים הושענות בשבת, וכן אין מקיפים את שולחן הקריאה. 		<p>שבת חול המועד</p>

**שבת
חול
המועד**

• קריאת התורה: מוציאים שני ספרי תורה. את הספר הראשון מוליך הש"ץ, והפותח את הארון מוליך את הספר השני. בראשון קוראים בפרשת תשא "ראה אתה אומר אלי", ועולים שבעה קרואים.

• לאחר סיום הקריאה בספר הראשון, מניחים לידו על שולחן הקריאה את הספר השני, ולאחר מכן אומרים חצי קדיש. אחרי אמירת חצי קדיש מגביהים את הספר הראשון – בעוד השני על שולחן הקריאה – וגוללים אותו.

• לאחר גמר גלילת הספר הראשון פותחים את ספר התורה השני וקוראים בו. אין להסיר את מעיל הס"ת השני לפני סיום גלילת הס"ת הראשון. בספר השני קוראים למפטיר בפרשת פינחס בקרבן אותו היום. השנה - בארץ ישראל "וביום השלישי"; בחו"ל "וביום השני" ו"וביום השלישי".

• בסיום הקריאה, הגבהה וגלילה כרגיל. הפטורה: "והיה ביום ההוא". בברכות ההפטרה מברך את הברכה של שבת, ומזכיר את "החג" בחתימה בלבד: 'מקדש השבת וישראל והזמנים'. יקום פורקן. אשרי. יהללו. חצי קדיש.

• מתפללים מוסף שלוש רגלים, עם ההוספות של שבת כפי שנדפס בסידור. אחרי תפילת מוסף, אמירת תהלים והקדישים – אומרים "ולקחת סולת" ו"שש זכירות".

• סעודת שבת: מזמור לדוד, אתקינו, ושמרו, אם תשיב, דא, זכור, על כן – בלחש. סברי מרנן, ברכת הגפן וברכת לישב בסוכה – בקול.

• 'אסדר לסעודתא' בלחש.

• מנחה: קוראים בתורה בתחילת פרשת 'וזאת הברכה'.

• מוצאי שבת: בערבית אין אומרים "ויהי נועם" ו"ואתה קדוש".

• הבדלה: המבדיל על הכוס צריך להיכנס לסוכה להבדיל שם. אומרים את הנוסח הרגיל "המבדיל בין קודש לחול", ולא "בין קודש לקודש". המבדיל יברך "לישב בסוכה" – אם עברו שעתיים מאז שיצא מן הסוכה בפעם הקודמת. וראוי שיאכל אחרי ההבדלה מזונות יותר מכביצה (56 סמ"ק).

• מלווה מלכה: אם אחר ההבדלה אוכל 'מלווה מלכה' בסוכה שהבדיל בה אינו מברך שוב "לישב בסוכה", אבל אם שהה שעתיים מחוץ לסוכה יברך שוב "לישב בסוכה".

**מנהגי
ליל
הושענא
רבה**

• שמחת בית השואבה: יש להוסיף במיוחד בשמחת בית השואבה בלילה זה, ואף שהוא רק עד חצות הלילה, צריך לרקוד באופן של 'מועט המחזיק את המרובה'.

• נוהגים להישאר נעורים בליל הושענא רבא ולומר את כל חומש דברים (רק את המקרא בלי תרגום אונקלוס), וכן מאמרי הזוהר שנדפסו בתיקון לליל הושענא רבה.

• אחר חצות הלילה אומרים את כל ספר התהלים בציבור ובחגירת אבנט, ואין מאריכים באמירתו.

• לאחר כל ספר בתהלים אומרים את ה'יהי רצון' לליל הושענא רבה, ה'יהי רצון שלאחר צאת הלבנה, וכן את ה'יהי רצון' לשבת ויו"ט – המופיעים בסוף ספר התהלים. לאחר כל ספר אומרים קדיש יתום.

• המנהג הוא שהגבאים מחלקים תפוח עם דבש לכל הקהל. נוהגים לאוכלו בסוכה שבביתו, או בסוכת בית הכנסת. מכיוון שהתפוח טיבולו במשקה (דבש), לפני אכילתו צריך ליטול ידיים כמו לסעודה – אך ללא ברכה.

• קריאת שמע שעל המטה: בליובאוויטש היו לילות שלא היו אומרים 'קריאת שמע על המיטה', ואחד מהם היה ליל הושענא רבה.

• לאחר שעלה השחר, ואחר עשיית צרכיו – נוטלים ידיים שלוש פעמים על כל יד, כמו בכל יום. ואז מברכים את כל 'ברכות השחר', כמו בכל בוקר. אך אם עודנו אוחז באמצע הלימוד אין צורך להפסיק מהלימוד בכדי לברך את ברכות התורה, אלא בסיום הלימוד ייטול ידיו ויאמר הברכות.

• זמן 'קריאת שמע של שחרית' לכתחילה, הוא בזמן 'טלית ותפילין' ('משיכיר'). ובשעת הדחק, ניתן לקרוא החל מ'עלות השחר'. לכן, מי שהולך לישון אחר 'עלות השחר' ולפני זמן 'טלית ותפילין', אך חושש שלא יקום עד לפני סוף זמן קריאת שמע – יקרא כעת ק"ש, לאחר אמירת ברכות השחר. ועליו להתנות, אשר באם לא יקום עד סוף זמן ק"ש, יצא ידי חובתו בקריאתו זו. ובאם אכן קם לפני סוף זמן ק"ש, יקרא שוב ק"ש – כדי לצאת ידי חובה לכתחילה.

**יום
הושענא
רבה**

• ביום זה מוסיפים בנתינת הצדקה יותר מהשיעור הרגיל.

• מכינים חמישה בדי ערבה ל'הושענות' – חביטת הערבה. שיעור ערבה זו הוא עלה אחד בלבד אחד, אבל נוהגים לקחת ערבות כשרות כמו בלולב, וכן שיהיו ארוכות מעט משום 'זה אילי ואנוהו'. את הערבות אוגדים באמצעות עלי הלולב. נוהגים לקחת 'הושענות' גם עבור כל בני הבית.

• תפילת שחרית: כבכל ימי חול המועד, עם ההוספות המיוחדות שב'הושענות'.

• לפני אמירת הלל מסירים את שתי הכריכות שעל הלולב עצמו, ונשארים רק עם שלוש הכריכות האוגדות את כל שלושת המינים יחד. בהושענא רבה צריך להשתדל בריבוי הכסכוס בלולב, ובשמחה.

• הושענות: לאמירת הושענות מוציאים כל ספרי התורה שיש בהיכל, ועומדים עמהם ליד שולחן הקריאה או מניחים אותם על שולחן הקריאה.

• תחילה אומרים את ה'הושענות' בנוסח השווה בכל הימים: 'הושענא למענך אלקינו הושענא', 'הושענא למענך בוראנו הושענא', 'הושענא למענך גואלנו הושענא', 'הושענא למענך דורשנו הושענא' – אומרים זאת כל אחד במקומו, הש"ץ ולאחריו הקהל.

יום הושענא רבה

- אומרים את שבע ההושענות של כל ימי הסוכות לפי הסדר. בכל פעם כשמגיעים לאות ס' או ע', אומר הש"ץ בקול רם והקהל אחריו, ומוסיפים לומר 'הושענא' גם אחרי כל 'אות', ומקיפים סביב שולחן הקריאה וספרי התורה. – בסה"כ מסתובבים שבע פעמים.
- לאחר אמירת ההושענות של כל יום, אומרים את הפסוק להושענא רבה כפי שמופיע בסידור.
- לאחר ההקפות, אומרים את כל הסדר להושענא רבה כפי שנדפס בסידור.
- גם בזמן אמירת הסדר להושענא רבה מחזיקים את הלולב והאתרוג בשתי הידיים – הלולב בימינו והאתרוג בשמאלו – צמוד לחזה.
- באמירת הפיוט 'שערי שמים פתח', נוהגים לומר "ואוצרך הטוב לנו – תפתח", עם הפסק לפני תיבת 'תפתח'. שמשמעותו היא: הטוב לנו, בטוב הנראה והנגלה גם למטה ממש. וכן צריך לעשות הפסק קטן לאחר מילת "ואוצרך".
- מכניסים את ספרי התורה להיכל, לאחר אמירת כל נוסח ההושענות, לפני ה'קדיש'.
- מניחים את ארבעת המינים במקומם, והש"ץ אומר קדיש תתקבל.
- יטול את בדי הערבה, ויחבטם חמש חבטות בקרקע.
- מנהג הרבי להניח את ה'הושענות' – לאחר חבטתן – בצד על הקרקע. לאחר חבטתן של הערבות אסור לזלזל בהן ואין לפסוע על גבן.
- לאחר חביטת הערבה – אמירת ה'יהי רצון' הנדפס בסידור.
- לדוד ה' אורי: בתפילות הושענא רבה (שחרית ומנחה) אומרים את המזמור "לדוד ה' אורי" בסדר התפילה, אך לא בשמיני עצרת ושמחת תורה.
- הלולב והערבות לאחר החג: אין לנהוג מנהג בזיון בערבות החבוטות וכן בארבעת המינים, ולכן יש להיזהר לא לדרוך עליהם. יש נוהגים לשמור את ה'הושענות' עד לערב חג הפסח, ולבער את החמץ בערבה שחבטו בה בהושענא רבה. יש נוהגים לעשות היסק מערבות הלולב בפי התנור בשעת עשיית המצות.
- סעודת יו"ט: נוהגים במשך היום לאכול סעודת יום טוב (כמובן שצריך להיות לפני שעה עשירית). טובלים את פרוסת המוציא בדבש. בסעודת הושענא רבה אוכלים 'קרעפכין' [כיסי בצק ממולאים בבשר].
- שניים מקרא: זמן קריאת פרשת וזאת הברכה שניים מקרא ואחד תרגום הוא בערב שמחת תורה (בארץ ישראל – הושענא רבה; בחו"ל – בשמיני עצרת).
- פרידה מהסוכה: לפנות ערב, לפני כניסת החג (בארץ ישראל – בהושענא רבה; בחו"ל – בשמיני עצרת), נוהגים להיכנס לאכול משהו בסוכה ולהיפרד ממנה. למנהגנו אין אומרים את ה'יהי רצון'.
- בשמחת תורה אין לאכול בסוכה, כדי שלא יהיה נראה כמוסיף על דברי תורה שאמרה "בסוכות תשבו שבעת ימים".
- אם צריך לאכול בסוכה מפאת חוסר מקום וכדומה, יסיר מערב החג את הסכך מעל שטח של ארבעה טפחים על ארבעה טפחים (32/32 ס"מ) מהסוכה, שאז ניכר שאינו יושב בה לשם מצוה.

מקורות: טוש"ע ונ"כ ושו"ע אדה"ז א"ח סי' תרכה, תרלט, תרמג-ד. תרנ"ה – תרס"ד. ספר המנהגים חב"ד ע' 65-8. וראה ספר הלכה למעשה מועדים – תשרי בהוצאת מכון הלכה חב"ד פרקים: כא-ד; כו; כח-ט; לא-ג. וש"נ.

ליקוט כתיבה ועריכה: הרב שמואל מקמל הגהה: הרב משה קורנוויץ

הספר שכולם
חיכו לו טיפול
בילדים בשבת

בשבת אין
סמס לרב!

מצטרפים למכון הלכה חב"ד באחד
המסלולים ומקבלים את ספרי המכון
הצטרפו בטל: 058-7207770

ספר אחד
בהיר ומונגש!